

AŞI KARŞITLIĞI: 248 YIL ÖNCE BİR İNGİLİZ RAHİP BAŞLATTI

Aşı ilk kez 1000 yıl önce Çin’de çiçek salgınına karşı uygulandı. Çinliler; çiçek hastalığını atlatanların yara kabuklarını toz hale getirip pipetle çocukların burnuna üflerdi. Çin aşısı; Hindistan, Orta Doğu, Anadolu ve Balkanlar’a ulaştı. Çiçek aşısının 1700’lerde İstanbul’da yapıldığı biliniyor. İngiliz Büyükelçisi’nin eşi Lady Montagu, 1718’de İstanbul’da iken oğluna çiçek aşısı yaptırdı. Elçilik doktoru C. Maitland da aşıyı İstanbul’da öğrenip 1721’de İngiltere’de uygulayınca ABD’de de aşılama başlatıldı. Avustralya’daki çiçek salgınında Dr. E. Jenner, ineklerden süt sağanların çiçeğe yakalanmadığını öğrendi. İnek çiçeği denilen hastalık, ineklerin memesinde kabarcıklara neden olur. Hastalık insanlara bulaşırsa hafif atlatılır. Jenner 1796’da inek sağıcısı bir kadının elinde çıkan inek çiçeği kabarcığındaki irini alıp bir çocuğun kolunda açtığı kesiklere sürdü. Jenner; inek çiçeğini atlatan çocuğa çiçek hastalığına yakalanmış bir kişinin çiçek yarasından aldığı materyali bulaştırdı ama çocuk çiçeğe yakalanmadı. Jenner, bu yöntemle ilgili bilimsel bir makale yayımladı ve aşısını İngiltere’de yaygınlaştırdı.

Dr. Wakefield aşı karşıtlığını sürdürüyor (2019)

Aşı karşıtı gruplar

Aşıya tepki, rahiplerin “Aşı Hristiyanlığa karşıdır” teziyle başladı. İngiltere’de Rahip E. Massey 1772’deki vaazında “Hastalık, tanrının günahlarımız karşısında verdiği cezadır, aşı şeytanlıktır” dedi. İngiltere’de çiçek aşısı 1840’da hükümetçe desteklendi ama bazı din adamlarının karşıtlığı ve eğitimsizlerin “aşılar inek kaynaklı, çocuklarımız deforme olur” inancı aşı protestolarını yaygınlaştırdı. ABD’deki aşı karşıtlığını yine fanatik rahipler başlattı. İngiltere’de; 1853’te bebeklere aşı mecburiyeti getirildi. Aşı yaptırmayan ailelere ceza uygulandı. Aşı karşıtları, aşı yasasını protesto yürüyüşleri ve mitingleri düzenledi. Leicester’daki aşı karşıtı yürüyüşe 90 bin kişi katıldı. Ellerinde aşıyı yaygınlaştıran Dr. Jenner’e hakaret eden pankartlar vardı. İngiltere’de 1869’da Ulusal Aşı Karşıtları Derneği kuruldu. ABD’de 1902’de Cambridge-Massachusetts’te herkese çiçek aşısı yapılması için yasa çıkartıldı. H. Jacobson, aşı yaptırmayı reddince mahkemeye verildi ve davayı kaybetti. ABD Yüksek Mahkemesi’ne başvuran Jacobson 1905’te o davayı da kaybetti. Yavaşlayan aşı karşıtlığı 1970’lerde yeniden ortaya çıktı. Difteri, Tetanos ve Boğmaca karma aşısının bazı

yan etkileri tepki oluşturdu. Avrupa, Asya, Avustralya ve Kuzey Amerika'da aşı karşıtları çocuklarını aşılatmadı. İngiltere'de bu aileler nedeniyle boğmaca salgını çıktı. Aşı Komisyonu bu karma aşının zararsızlığını kanıtlayan raporu yayımlayınca tepkiler azaldı. İngiltere'de 1998'de Dr. Andrew Wakefield; Kızamık, Kabakulak ve Kızamıkçık karma aşısının otizm hastalığına neden olacağını öne süren makalesini yayımladı. Makale korku yaratınca aşı karşıtı yürüyüşler başlatıldı. İngiltere Genel Tıp Konseyi, Dr. Wakefield'in hasta kayıtlarıyla oynayarak hile yaptığını kanıtlayınca tepkiler azaldı. Pakistan'da; Taliban'ın etkisiyle aşıların Müslümanları kısırlaştırmayı hedeflediği öne sürölünce, aşı karşıtları aşı yapan sağlıkçılara saldırdı. Pakistan ve Afganistan'da; aşıların Hindistan hükümetinin bir komplosu olduğu ve Müslüman nüfusunu azaltma amacını güttüğu iddiası da yayılınca çocuklar aşısız bırakıldı. Bu nedenle Pakistan ve Afganistan, 2020'de çocuk felci nedeniyle çocukların sakat kaldığı birkaç ülke arasına girdi.

Prof. Dr. Ural Akbulut
ODTÜ Kimya Bölümü